

In The National Archive in Londen ligt onder nummer HS / 735 een handgeschreven notitieboekje van Pieter Dourlein dat hij waarschijnlijk geschreven zal hebben in Spanje of bij zijn terugkomst in Londen.

Door de mindere kopieën zijn hier en daar wat woorden weggevallen. O die plaatsen vindt u wat puntjes.....

De door mij ingevoegde tekst ter verduidelijking is *cursief gedrukt*.

Op de eerste bladzijde staat alleen P. Davids en op de volgende staat:

Herinneringen beginnende op

10 Maart 1943.

Gevangen genomen door Duitse Sicherheitspolizei te Ermelo (Gld) met twee collega's en overgebracht naar de Gestapo gevangenis te Haaren (N.Br.)

Deze gevangenis was behoorlijk comfortabel ingericht daar het gebouw vroeger als Seminarie dienst had gedaan en ook de uitrusting zoals bedden en beddengoed door ons gebruikt mocht worden. In elk geval had dit kamp de naam de beste te zijn in heel Holland.

Ik ben gedurende drie weken elke dag gedurende enige uren ondervraagd hetwelk tot resultaat had dat de moffen hoegenaamd alles uit me hebben weten te wringen wat er uit te halen was, om de eenvoudige reden dat ze van bijna alle gegevens alreeds op de hoogte waren. Ik moet bekennen dat ze me niet gepijnigd of gemarteld hebben, ze hebben me wel ca. 48 uren niet laten slapen en aldoor ondervraagd een uitstekende manier om je murw te krijgen, dat moet ik zeggen.

Deze drie weken mocht ik met niemand en kreeg cel No 60 op de 2^e verdieping toegewezen.

1 April 1943

Werd ik met mijn collega Bleeker in cel No 55 op de 2^e verdieping ondergebracht, daar waren we heel blij om, omdat we dan in elkaars gezelschap de aangenaam konden doorbrengen.

Ik moet nog opmerken dat ik in cel No 60 door de muur heen contact en een onbekende W/O die in cel No 57 zaten en ca 3 weken eerder dan ik gearriveerd waren en met Bleeker die in cel No 61 zat.

In cel No 55 hebben Bleeker en ik contact gemaakt met Arkema, die naast ons in cel No 54 zat en met een meisje genaamd Trix die in cel No 56 zat en in februari 1943 gearriveerd was.

Uit verdere onderzoekingen is gebleken dat al onze jongens de 2^e verdieping ondergebracht zodat het ons duidelijk werd dat deze werkelijk helemaal kapot was.

22 April 1943.

Na lange tijd geprobeerd gekregen met de gevangenen beneden ons op de 1^e verdieping. Dit waren gewone politieke gevangenen. Een van hen was een bekende vanplaats

Daar deze jongens in contact stonden met de buitenwereld, hebben we hun een voor onze laten smokkelen, op die manier waren we ook vrij vlug op de hoogte van het laatste nieuws, alhoewel we bijna elke dag een krant kregen, (die natuurlijk vol leugens stond) zaten we altijd te verlangen naar het afgesproken klopje van beneden, om daarna met een oor op de vloer naar het laatste nieuws te luisteren, dat was de sensatie van de dag.

In het eerst hadden we elkaar een hoop te vertellen, maar later ging de tijd ondraaglijk langzaam, temeer daar we eigenlijk op onze dood zaten te wachten, de Untersturmführer van de gevangenis had ons wel verteld, dat als we de waarheid vertelden, absoluut niets te vrezen hadden, maar ik heb het nooit voor 100% waarheid aangenomen, mijn opinie was, dat ze ons in leven hielden om eventuele informatie van ons los te krijgen en als ze ons niet meer nodig hadden, dat ze ons dan tegen 't walletje zouden zetten.

Maar hoe het ook was, de verzorging en behandeling en ook de voeding was heel draaglijk, voor een Duitse gevangenis althans.

We hebben ons lang beziggehouden met ontvluchtingpogingen te bespreken, maar de bewaking was (vooral in het begin) zo streng, dat alle mogelijkheden hoegenaamd uitgesloten waren.

Daar kwam bij dat zowel Bleeker als Arkema er niets voor voelden om dat grote risico te nemen, te meer daar we bij de eerste beste ontvluchtingpoging de doodstraf zouden krijgen.

Meestal elke dag kregen we een kwartier luchten, onder bewaking van minstens 2 man, en tevens helemaal omgeven door prikkeldraad.

Af en toe kwam 's nachts de RAF over, nou dan zaten we te genieten, en het gaf ook nieuwe hoop. Het was alleen jammer dat we er ook een stuk of vier naar beneden hebben zien storten, toen we op de tafel voor het raampje stonden te kijken.

Als er een zwaar bombardement op Duitsland geweest was, dan konden we dat op de gezichten van de bewakers lezen.

De gehele bewaking bestond uit ca 80 Duitsers en ca 60 Hollandse SS'ers. Van de laatsten waren er verschillende NSBers en de rest was bij de SS omdat ze anders naar Duitsland moesten gaan werken en volgens hun eigen woorden om te eten. Dit is natuurlijk nonsens, want het zijn absoluut kerels zonder moraal.

Het is ons gelukt om tijdens het luchten met hen te praten en ze bang te maken voor de dag der vergelding, door ze een zekere dood te voorspellen en dat ze alleen hun hachje konden redden, door op het juiste tijdstip ons te bevrijden door de Duitse bewaking te overmeesteren en ons wapens te verschaffen. We hadden in elk geval bereikt dat er een uiterst nerveuze stemming heerste bij die gasten.

14 mei 1943

We krijgen de hoogst heugelijke tijding van onze benedenburen, dat ons bericht in Engeland ontvangen is, we waren enigszins verbaasd, maar we waren zo optimistisch het te geloven en we zaten ons te verkneukelen dat we de Mof een poets gebakken hadden.

Ongeveer in die werden we naar beneden geroepen om foto's en vingerafdrukken te maken voor de Erkennungsdienst in geval dat we zouden ontvluchten.

Arkema werd plotseling naast ons vandaan gehaald en naar een andere cel overgebracht, we kregen toen een zekere de Brey naast ons die pas gearresteerd was en dus een hoop nieuws uit Engeland meebracht, was dus een welkome afleiding. Iedere maandag werden we (iedere cel apart) naar de badkamer overgebracht, daar ben ik naast Klaas van de Brand terechtgekomen, door de bewaker te misleiden hebben we met elkaar een kort ogenblik kunnen praten, daarna wisselden we iedere maandag briefjes aan elkaar uit. Hieruit bleek ons dat Klaas nog niet bekend had en in cel no 58 zat, ze hebben hem zo geslagen dat het bloed over zijn rug liep, later heeft hij gedeeltelijk bekend daar het verder geen nut meer had te ontkennen.

20 mei 1943

De Brey werd naar een andere cel overgebracht, daar voor kwamen Mink en Punt in de plaats naast ons. Zoals ons uit verdere berichten bleek dat het meisje Trix hetzelfde werk deed als wij, ook zij was direct gearresteerd. Zij had geen reception comité, hetwelk ons bijna zekerheid gaf dat er verraad aan de overkant moest zijn.

26 mei 1943.

Er vindt een grote verhuizing plaats, we worden namelijk allemaal met zijn drieën bij elkaar gebracht, we kwamen tezamen met Klaas van de Brand in cel no 46. Voor de rest werden we nog steeds zorgvuldig van elkaar gescheiden gehouden. We hebben wel een ogenblik gedacht dat het spelletje van de hol .. geloo. Was.

Maar we hadden absoluut geen zekerheid maar de wens is de vader van de gedachte.

Met zijn drieën brachten we de tijd heel wat aangenamer door, ik heb getracht hen opnieuw voor een ontvluchtingpoging te winnen, maar ze vonden het risico te groot en er was inderdaad heel weinig kans maar ik wou het er toch op wagen, maar om het alleen te doen was helemaal uitgesloten

Begin augustus liet ik mijn voornemen weten aan onze buurlui, n.l. Arkema, Udemä en Herman (Shorty)

Udemä bleek direct bereid om een goede gelegenheid af te wachten en een kans met mij te wagen.

Na alles grondig besproken te hebben besloten we na de maanperiode, (dat was eind augustus) een poging te wagen.

27 augustus 1943

Tijdens het luchten kwamen we in gesprek met een Hollandse schildwacht, die vroeger bij de Kon. Marine gediend had. Hij verklaarde zich bereid zijn verraad door bij de SS te gaan ongedaan te maken door ons te helpen bij onze ontvluchting op voorwaarde dat we hem mee zouden nemen naar Engeland.

Hij zou n.l. in de nacht van 28 – 29 augustus van 12 – 2 uur op post staan op een bepaald punt bij een prikkeldraad versperring waar wij overheen moesten. We besloten hem op goed geluk te vertrouwen en te proberen.

28 augustus 1943

Wij hebben die dag de nodige voorbereidingen getroffen, o.a. een stuk jute wat onder onze matras... in repen te snijden tot een lengte van 12 meter om ons dor het raam van de WC te laten zakken.

Ik had ook dagen te voren brood van mijn toch al klein rantsoen opzij gelegd en laten drogen in de zon. 's Avonds om 6 uur tijdens het avondeten was het juiste moment aangebroken. We moesten ons door het tuimelraam boven dedeur heen wringen om op de gang te komen. Ik stak mijn hoofd door het raam om te kijken of alles veilig was, maar we hadden geen geluk want er stond vlak bij onze deur een bewaker op de gang en aangezien dat het enige moment was om er uit te gaan was het voor die dag mislukt nou het was een harde tegenvaller want nu liepen we ook de hulp van die schildwacht mis. Niettemin besloten we om de volgende avond nogmaals te proberen en trots alles door te zetten.

29 augustus 1943

Na de dag in enigszins zenuwachtige stemming te hebben doorgebracht, hebben we op het moment gewacht dat de bewaker met het eten onze deur gepasseerd was en zijn Udemä en ik gelijktijdig door het tuimelraam geklommen en ons in een lege cel verstopt totdat de bewaker op zijn terugweg wederom gepasseerd was terwijl hij de gang verder afliep, zijn wij achter zijn rug geluidsloos de hoek om in de andere gang geslopen en ons zelf verstopt in de WC om de duisternis af te wachten. Even later kwam er een Duitse bewaker in de WC maar hij liep gelukkig de onze voorbij.

Om 24 uur hebben we, na het verduisteringscherm voor het raam verwijderd te hebben, ons dubbel eind koord zo vast gemaakt dat we het van beneden af los gemaakt kon worden, dit heb ik gedaan, zittende op de vensterban met op nog geen 25 m afstand een Duitse schildwacht die met een zoeklicht op de binnenplaats stond.

Ik verwachtte elk ogenblik ontdekt en beschoten te worden, maar de voorzienigheid was met ons, we kwamen alle twee ongedeerd beneden, de hoogte was ca 10 meter. Na het koord losgemaakt te hebben, hebben we het in een regenbak gegooit omdat we het toch niet meer nodig hadden.

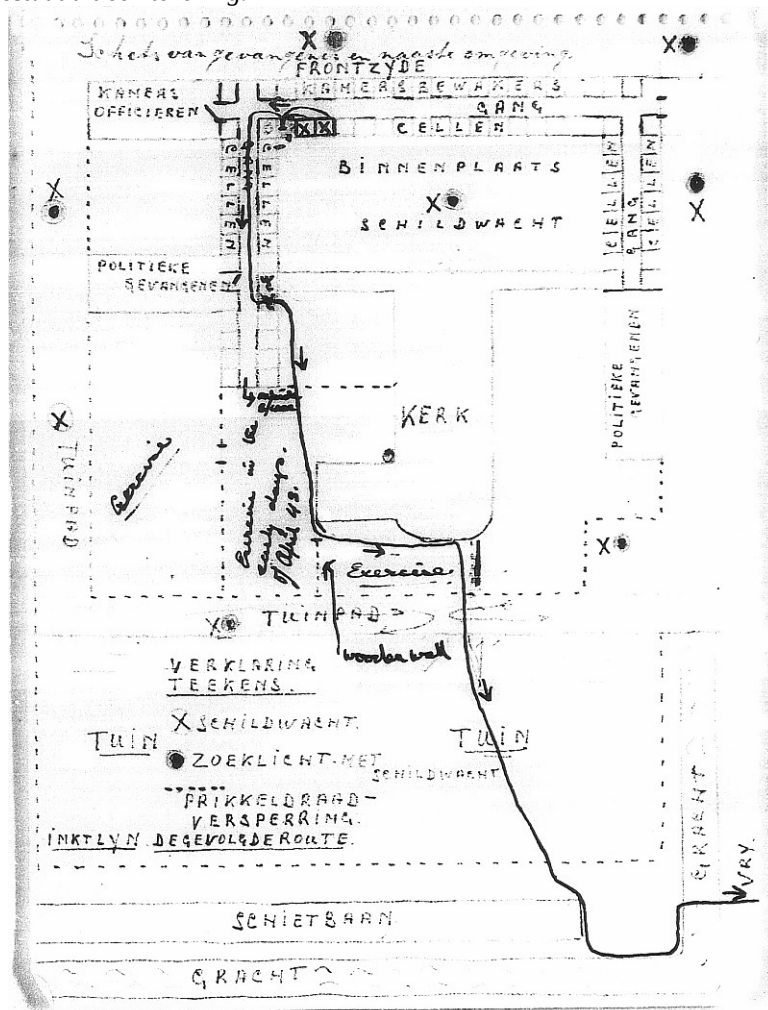
Toen zijn we tot vlakbij de eerste prikkeldraadversperring gekropen en daar gewacht tot de wachtcommandant zijn rondje gemaakt had.

Dit duurde ca 10 minuten, toen zijn we een voor een over de versperring geklommen, de schildwachten staan daar ongeveer 50 meter van elkaar, voorzien van zoeklichten.

Het is ons geluk geweest dat het vrij hard waaide, anders hadden ze ons moeten horen omdat het prikkeldraad gevaarlijk veel lawaai maakte tijdens het over klimmen. De versperringen waren 2,5 meter hoog en heel lastig om over te klimmen. Daarna zijn we de 2^e versperring over geklommen, die niet voortdurend bewaakt werd, maar wel voortdurend door rondes gecontroleerd.

Toen hadden we het ergste achter de rug en moesten we alleen nog de 5 meter brede en 1 meter diepe gracht over steken. Daar zijn wij, na ons gedeeltelijk ontkleed te hebben, doorheen gewaad. Nou en toen waren we vrij, helemaal vrij, ik kon wel huilen van blijdschap. Op dat moment nam ik me voor dat ze me niet meer levend in handen zouden krijgen. Maar nu was het zaak geen sporen achter te laten. Daar hebben we de gehele nacht aan gewerkt, door allerlei misleidende sporen achter te laten.

De volgende bladzijde bestaat uit een tekening.

We waren vooral bang voor speurhonden, die in ruime mate voorradig waren in de gevangenis.. Maar ook nu was het geluk met ons, want het begon tegen licht worden te regenen, hetgeen ons spoor prachtig uitwiste.

Vroeg in de morgen kwamen we in Tilburg aan, waar we ons in een R.K. kerk verscholen, met de bedoeling de een of andere geestelijke om hulp te vragen. Dit hebben we na 2 of 3 missen te hebben bijgewoond, gedaan en hoewel hij ons natuurlijk niet direct geloofde heeft hij ons eten en drinken gegeven en iemand van een geheime organisatie geroepen die ons apart een verhoor afnam. Uit dat verhoor bleek mij dat we in zeer goede handen terecht gekomen waren. Hij nam ons mee naar zijn huis, vanwaar we 's avonds naar een dorpje in de buurt gebracht werden omdat het in Tilburg te gevaarlijk was. We hadden het heel goed bij die mensen, maar zij wisten niet wie en wat we werkelijk waren. Na een paar dagen kwam er iemand die ons nadere gegevens vroeg en die telegrafisch (per geheime zender) naar Engeland te seinen en tevens om hulp voor ons te vragen.

(zondag) 6 september 1943

Bericht verzonden naar Engeland, we moesten toen maar rustig afwachten. We kwamen ter ore dat we ook op het journaal in alle bioscopen vertoond werden, beschuldigd van straatoverij met de lullige beloning van 500gulden voor de aangever. Ik voelde me enigszins gepikeerd dat ze niet meer geld op mijn kop gezet hadden

(dinsdag) 8 september 1943

'sAvonds kwamen ze ons halen met een auto om terug naar Tilburg gebracht te worden. Onderweg wilden ze ons aanhouden maar we gingen er in volle vaart vandoor. Later bleek het niets geweest te zijn n.l. controleur van de c.c.D. We werden bij bijzonder goede mensen ondergebracht die voor ons zorgden als voor eigen kinderen die ze niet bezaten, maar wat ons waarschijnlijk ten goede kwam.

(zondag) 27 september 1943

We kregen na lang wachten een zeer teleurstellend antwoord uit Engeland, n.l. dat de zaak onderzocht zal worden en dat ons geadviseerd werd in Holland te blijven en wilden we toch per se komen, moesten we zien in een neutraal land te komen, van waaruit we verder geholpen zouden worden. Dit viel me ontzettend tegen, maar na de zaak overdacht te hebben, had ik een sterk vermoeden dat ze in Engeland het gehele bericht niet vertrouwden. We hebben besloten om toch door te gaan maar hiervoor was een paspoort nodig en dat zou geruime tijd in beslag nemen.

(zaterdag) 24 oktober 1943

Aangezien de familie waar we bij woonden op reis moest, werden we weer bij andere mensen ondergebracht. Een woord van waardering en hartelijke dank is hier zeker op zijn plaats voor de prachtige wijze waarop we verzorgd waren in de tijd dat we daar geweest zijn.

(donderdag) 29 oktober 1943

We moeten weer verhuizen en worden nu ondergebracht bij de man die het meeste voor ons gedaan had. Die vertelde ons dat we binnen korte tijd zouden vertrekken. Nou we waren vol goede moed want het wachten begon ons de strot uit te hangen.

(vrijdag) 6 november 1943

Door de schitterende medewerking van onze leider en gastheer krijg ik bezoek van mijn verloofde, die haar ogen niet kon geloven toen ze me zag. Ik hoorde van haar dat thuis nog alles in goede gezondheid verkeerde hetwelk een hele geruststelling voor me was. De Gestapo had wel de hele boel overhoop gehaald en het huis in beslag genomen, maar daar is wel overheen te komen.

8 november 1943

We krijgen onze paspoorten en besloten om over 3 dagen te vertrekken. We kregen de man 300 Belgische francs en Udemas broer had 12.000 Franse francs op een Parijse bank voor ons vast laten zetten.

11 november 1943

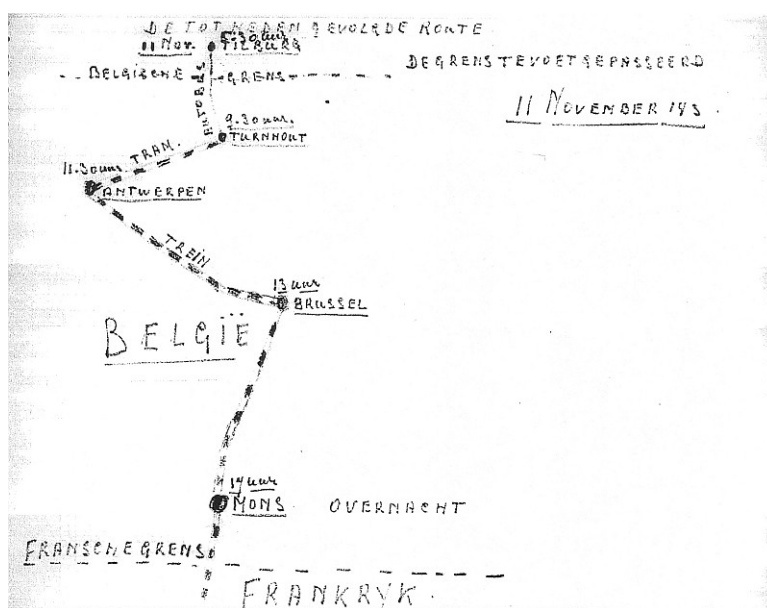
'sMorgens om 5:30 begonnen we onze tocht naar dear old England.

Met een taxi werden we naar de grens gebracht alwaar we door de Nederlandse politie overheen geholpen werden, vergezeld door onze onbetaalbare leider. Bij Poppel hebben we een autobus genomen naar Turnhout en vanaf Turnhout met de tram naar Antwerpen waar we om 11:30 arriveerden.

Daar bracht onze leider ons op de elektrische trein naar Brussel en nam daarna afscheid van ons. Wat die man voor ons gedaan heeft is schitterend en ik zal hem mijn hele leven dankbaar blijven en ik zal er op aandringen bij de Nederlandse autoriteiten dat ze die flinke kerel in geen geval vergeten.

In Brussel zijn we overgestapt op de trein naar Mons. Op alle stations wemelde het van Duitsers maar we zijn gelukkig niet aangehouden.

Tegen de avond arriveerden we te Mons, waarna we ons vervoegden bij een R.K. Geestelijke die alleen Frans sprak en ons niet wou helpen. Toen zijn we naar het klooster van de paters Capucijnen gegaan, die na ons ondervraagd te hebben of we geen provocateurs waren, ons te eten gegeven en ondergebracht in een Hotel en voorts ons een adres van iemand gegeven die aan de grens woonde en ons er overheen zou helpen.

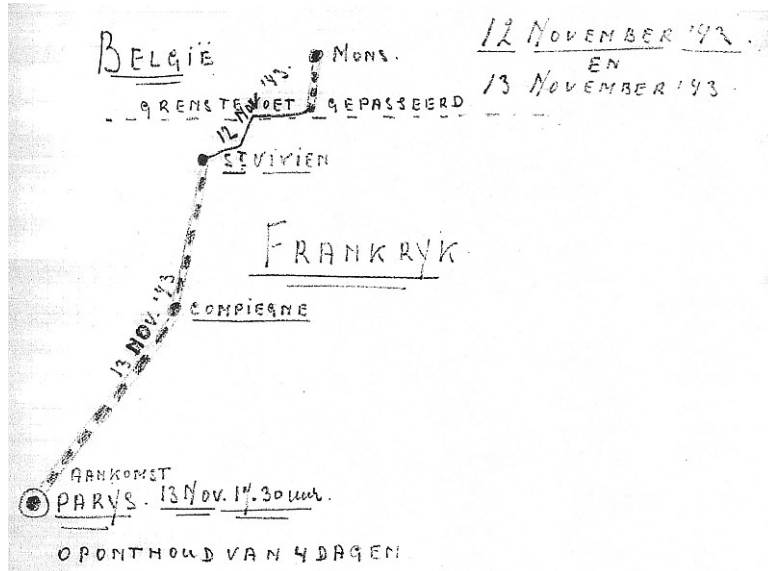

12 november 1943

Vroeg in de morgen stapten we op de tram naar Arrê de Sucre Di, waarna we te voet naar de grens gegaan zijn en ons bij het opgegeven adres aanmelden. Aangezien het al laat was werden we ondergebracht bij een Franse familie, die zeer hartelijk voor ons was.

(zaterdag) 13 november 1943

's Morgens zijn we gestart en met onze Franse gastvrouw naar het dichtst bijzijnde Franse station gelopen. We werden daar door een stationbeampte in de gereedstaande trein gesmokkeld, aangezien de trein en het station onder strenge controle stond van Duitse politie. Alles ging van een leien dakje en we bereikten 's avonds om 5:30 Parijs. Daar zijn we naar het afgesproken adres gegaan, maar we hadden pech, want de man was niet thuis en zou nog 8 dagen wegblijven. Nou toen stonden we op straat, en we durfden niet goed een hotel binnen te gaan omdat we geen goede papieren hadden. Maar we hebben de stoute schoenen aangetrokken en zijn naar een Belgisch hotel gegaan en een kamer genomen. Ze moesten onze paspoorten zien maar ze hadden niets door.

Zondag 14 november 1943

We hebben ons vanwege de zondag de gehele dag bezig gehouden met wandelen, aangezien de bank gesloten was.

Maandag 15 november 1943

We zijn 's morgens direct naar de bank pour Commerce et Industrie gegaan om ons geld af te halen, maar het was nog niet aangekomen.

We raakten in een lelijk parket omdat we bijna door ons eten heen waren en geen rantsoenkaarten hadden.

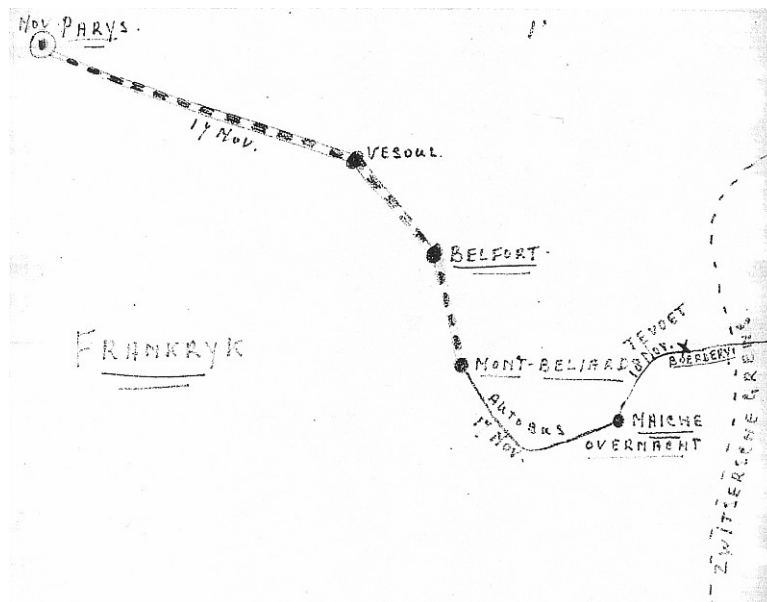
In het Belgische Hotel kregen we een aanbieding om te gaan werken als schilder in Grenoble, maar dat was natuurlijk niets voor ons.

Dinsdag 16 november 1943

Pas na de middag kregen we onze 12.000 Francs in handen. Nou dat was een pak van ons hart.

Woensdag 17 november 1943

's Morgens vroeg zijn we in Gare de l'Est op de trein gestapt naar Belfort waar we 's middags om ca 4 uur aankomen. Een half uur later gingen we met de trein naar Montbeliard. Daar moesten we tot 7:30 wachten op een autobus naar Maiche waar we om 9 uur aankwamen zonder aangehouden te worden. Na een uur zoeken hadden we het ons opgegeven adres (een Hollandse familie) gevonden en we werden gastvrij ontvangen.

Donderdag 18 november 1943

Om ca 11 uur in de voormiddag zijn met een van de zoons der familie Birnie vertrokken naar een boerderij die ongeveer 3 km van de Frans – Zwitserse grens lag. We zaten daar op een zodanige hoogte dat er 20 centimeter sneeuw lag. Deze boerderij was een verzamelplaats voor smokkelaars die dezelfde nacht zouden vertrekken en ons mee zouden nemen voor een vergoeding van 5000 Francs.

Vrijdag 19 november 1943

Tezamen met ons gingen nog 2 Franse studenten de grens over. Het was een vrij riskante tocht vanwege de talrijke duitse patrouilles en we moesten juist op de grens een rivier oversteken waarbij we tot over onze knieën in het water liepen en verwenst koud was. De smokkelaars waren gewapend met pistolen, maar het was niet nodig. Om 3:30 in de morgen passeerden we de grens zonder gezien te worden, maar nu was het noodzakelijk om ook voor de Zwitserse gendarmes onopgemerkt te blijven, want het komt wel voor, dat ze je zonder pardon terug over de grens zetten en dan ben je voor de haaien.

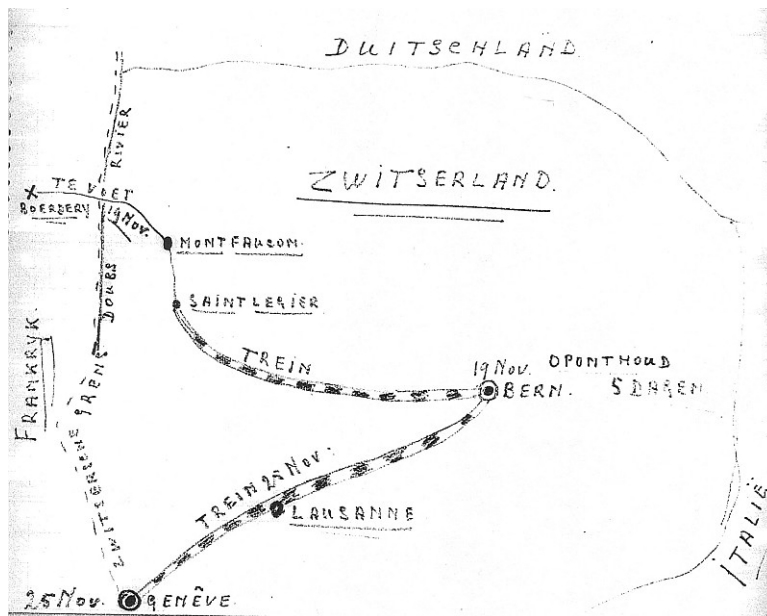
Om die reden zijn we dwars door de bergen naar Mont?autron? gelopen, waar een kamp was ingericht en ook een paar Hollanders waren die de smokkelaars persoonlijk kenden. Daar kwamen we na een vermoeiende tocht om 7 uur aan en we werden met open armen ontvangen door de jongens.

Na wat gegeten te hebben bracht een van de jongens ons naar een station (Saint le gier)¹, vanwaar we de trein naar Bern konden nemen. 'sAvonds om 7:30 arriveerden we in Bern en hebben ons rechtstreeks bij de Britse Legatie gemeld, alwaar we keurig ontvangen werden.

Het was een vreemde gewaarwording in een stad te lopen waar volop licht was en geen verduistering.

De Hollandse Legatie werd ook gewaarschuwd en we werden ondergebracht in Pension Daheim, Zeughausgasse 31. We hoorden later dat het niet veel jongens gelukt was om rechtstreeks tot Bern door te dringen zonder door de Zwitserse politie gearresteerd te worden. Zowel de Engelsen als de Hollanders waren zeer geïnteresseerd in ons geval en hebben direct de nodige maatregelen genomen.. Het was een grote teleurstelling voor os te horen dat er geen luchtverbinding bestond tussen Zwitserland en Engeland, zodat we opnieuw door Frankrijk , de Pyreneeën over naar Spanje moesten gaan om van daaruit via Lissabon naar Engeland te gaan. Ze maakten er ons attent op dat het een heel zware tocht was, maar absoluut de enige weg om ons einddoel te bereiken. Zodoende hebben we daar direct in toegestemd, hoewel we lichamelijk bijna uitgeput waren.

¹ Saignelegier

Zaterdag 20 November 1943

'sMorgens om 10 uur moesten we op het Hollandse gezantschap bij de generaal van Tricht melden. Ook die stelde veel belang voor onze zaak en heeft direct een telegram naar Engeland gezonden.

Hij deelde ons mee dat hij ons uit de handen van de Zwitserse politie zou houden, en dat we nog dezelfde week zouden vertrekken naar Spanje, zodra er antwoord uit Engeland zou komen.

'sAvonds moesten we ons melden bij de Her.....olize die ons een kort verhoor afnam en ons daarna vrij lieten op voorwaarde dat we ons hotel niet zouden verlaten zonder noodzaak.

Zondag 21 november 1943

We hebben deze zondag ons ten nutte gemaakt door flink uit te slapen en wat op krachten te komen door goed te eten.

Maandag 22 november 1943

We zijn bij verschillende Zwitserse afdelingen geweest voor o.a. rantsoenkaarten, pasfoto's en de Erkennungsdienst.

Dinsdag 23 november 1943

We hebben een groot gedeelte van de dag doorgebracht met kleren kopen en verder onze uitrusting verzorgen.

's Avonds moesten we bij de generaal komen waar ook een gedelegeerde van de Britse Legatie op ons zat te wachten, die ons alle gegevens vroeg waar we over konden beschikken. Toen we klaar waren zei hij: "You have done a damm good job". Nou we waren blij, dit typische Engels compliment te horen.

24 november 1943

We moesten wederom bij de generaal komen, die meedeelde dat we de volgende morgen moesten vertrekken naar Genève, waar we verdere instructies zouden krijgen voor onze reis.

We namen afscheid van de generaal van Tricht die veel voor ons gedaan heeft en die ik in die korte tijd heb leren kennen als een man waar men respect voor moet hebben door zijn resolute en zeker optreden, ongetwijfeld de juiste man op de juiste plaats.

25 november 1943

's Morgens vroeg vertrokken we per trein naar Genève, waar we om ongeveer 10 uur arriveerden. Op het Ned. Consulaat werden onmiddellijk onze paspoorten voor Spanje in orde gemaakt en verder voor onze reis, levensmiddelen Frans en Spaans geld. Tevens werd er voor Franse persoonsbewijzen gezorgd.

26 november 1943

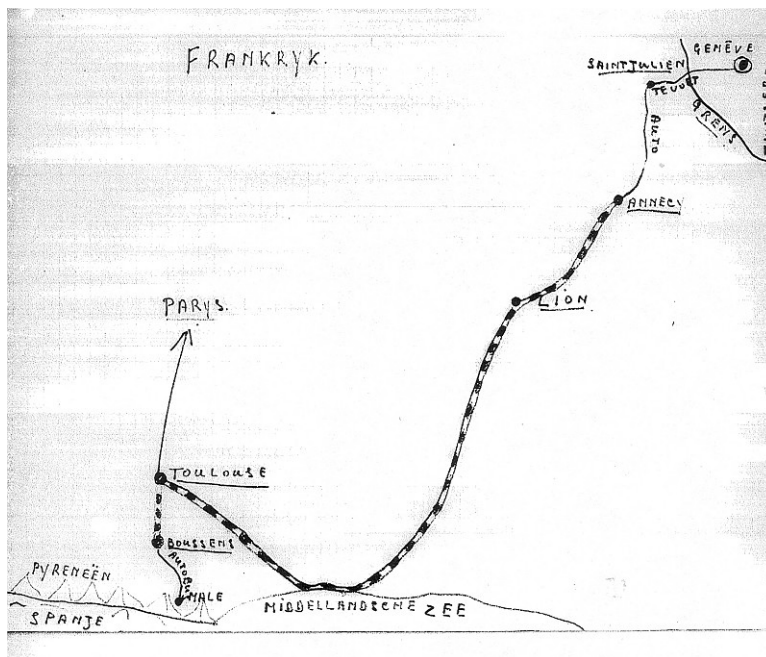
's Morgens om 5 uur werden we naar de grens gebracht en met behulp van Zwitserse douane er overheen geholpen. Dit was heel goed georganiseerd. Er ging een Tsjech met ons mee die ook naar Spanje wou. Vanwege de scherpe Duitse controle zijn we langs allerlei binnenwegen gelopen. Zonder aangehouden te worden kwamen we om ongeveer 8 uur in het Franse dorpje Saint Julien aan, waar we tot 's middags op een auto gewacht hebben die ons naar Anecy bracht waar we een contactpunt hadden. Daar kregen we instructies om dezelfde avond met de nachtexprees naar Toulouse te vertrekken. Ook daar zouden we op een bepaald adres verdere instructies krijgen.

Het contactpunt vertelde ons dat wij vanwege onze belangrijke opdracht direct doorgeholpen zouden worden, vanuit Capendu.

27 november 1943

's Morgens om 9 uur arriveerden we in Toulouse, na lang gezocht te hebben waren we om 2 uur bij ons contactpunt, alwaar we na gezeten te hebben, hals over kop moesten vertrekken om op tijd te zijn voor de trein die ons tot voor de Pyreneeën zou brengen. Dit was minder goed georganiseerd, we hadden al in geen 48 uur geslapen en toen moesten we achter elkaar met een groep jongens mee de zware tocht over de bergen maken, hoegenaamd zonder eten, we hadden een half brood met zijn tweeën. Dat was alles behoudens een klein beetje suikerklontjes en cacao boter. 's Avonds om half zes vertrokken we met de trein naar Boussens en gingen verder per autobus naar Male² of Vale waar de gehele groep samengesteld werd; o.a. 13 Hollanders, 2 Fransen en 2 gidsen.

We gingen te voet verder, voorlopig nog over de wegen, maar dat zou vlug anders worden. 's Avonds om ongeveer elf uur begon de ellende, snel stijgende wegen, koude en ontbering.

28 november 1943

Om 1 uur in de nacht kwamen we pas werkelijk in de bergen, we begonnen sneeuw te zien en hels donker en een bijna onbegaanbare weg. Tot overmaat van ramp begon het aanhoudend te regenen. Het was de bedoeling dat we overdag in een berghut zouden slapen en dan tegen het donker verder te gaan. Na verkenning bleek de hut bezet te zijn door moffenpatrouilles zodat we bijna vier uur terug moesten lopen om onderdak te vinden.

Nou daar kwamen we 's morgens om 7 uur aan, koud en zeiknat en geen vuur om ons te verwarmen. Er is geen voorstelling van te vormen als men het zelf niet meegemaakt heeft.

's Middags gingen we weer verder totdat we 's avonds om half zes bij een berghut kwamen waar we overnacht hebben. Het was een nacht die ik nooit vergeten zal; een half lege maag, koud en nat en met een houtvuur dat meet rook als warmte gaf.

29 november 1943

Om half acht 's morgens gingen we weer op mars. Behalve korte tussenpozen hebben we doorgelopen tot 's avonds 7 uur. Ditmaal konden we tenminste slapen in 't hooi dat in een schaphenhok opgeslagen was. Nou ik heb nog nooit zo lekker geslapen, want de laatste 4 dagen had ik hoegenaamd geen oog dichtgedaan.

30 november 1943

Om negen uur gingen we weer op pad, omdat we enige Duitse patrouilleposten moesten passeren ging het erg langzaam omdat we ons telkens moesten verschuilen. Toen het donker werd zijn we de gevaarlijke punten gepasseerd, we moesten in de diepe duisternis erg steile hellingen beklimmen. Het was bijna niet te doen, maar als het om leven of de vrijheid gaat dan kan men heel veel presteren. De gidsen raakten in het donker de weg kwijt, met het resultaat dat we de gehele nacht in de stromende regen tegen de steile helling hebben gestaan. De ellende die we daar meegemaakt hebben is niet te beschrijven, ik werd er bijna moedeloos van. Na een zware mars van vier en een half uur passeerden we om twaalf uur de Frans - Spaanse grens. Ik kan moeilijk beschrijven hoe blij ik was en toen was ook mijn laatste restje energie uitgeput, ik ben de berg afgestrompeld naar een vallei waar een Spaans dorpje lag, genaamd CALEJAN³ en heb me laten interneren door de Spaanse Caribieners.

In de loop van de dag kwamen alle Hollanders en ook een groot gedeelte van de Fransen daar terecht. We werden gefouilleerd en ondervraagd, aanstekers messen en geld verdwenen in de zakken van die Spaanse knuppels. Overigens werden we vrij goed behandeld. We konden tenminste eten en rusten zoveel we wilden en dat was alles wat ik verlangde.

² Waarschijnlijk Melles dat ook in de buurt van de N125 (F) – N230 (E) ligt.

³ Net over de grens, in het dal van de Torán, aan de N230 in Spanje ligt het plaatsje Canejan.

2 dec. '43

We werden onder bewaking naar het dorpje Les gebracht in een hotel waar we vrij goed verzorgd werden.

3 dec. '43

We gingen met de autobus naar Viella)⁴ om daar te trachten een vervoermiddel te krijgen naar Sort en dat is heel moeilijk want we zaten daar nog in de bergen.

5 december '43

We vertrokken met een vrachtauto in de richting Sort, maar bleven onderweg in een sneeuwstorm steken en moesten we te voet verder gaan, n.l. vier uur lopen naar het dorp Esterri de Aneu)⁵, waar we overnacht hebben.

6 december '43

Na gewacht te hebben tot 's middags vier uur gelukte het om met de autobus mee te gaan naar Sort. Ik en vele anderen waren niet meer in staat om te lopen, daar mijn voeten totaal kapot gelopen waren.

In Sort konden we verbinding krijgen met het Nederlands gezantschap te Madrid, maar die konden nog weinig voor ons doen, in elk geval hebben we tot 16 december)⁶ in Sort moeten wachten voordat we verder geholpen werden n.l. naar LERIDA (in Noord Spanje) alwaar een vertegenwoordiger van onze regering aanwezig was.

Ik had aldoor de vaste overtuiging dat als we eenmaal in Lerida zouden zijn, we na korte tijd onze reis zouden vervolgen. Dit bleek echter niet mogelijk, vanwege de tegenwerking van de Spaanse autoriteiten, maar volgens mijn mening, zijn onze belangen niet met de nodige ijver en voortvarendheid behartigd, want waarom kon een Belgische kapitein wel direct met een auto van het CD (Corps Diplomatiek, AW) gehaald worden en wij niet, terwijl wij toch ook over zeer belangrijke inlichtingen beschikken konden. Ook was ik zeer teleurgesteld omdat onze legatie in Madrid ons volkomen in onzekerheid liet zitten omtrent doorzending van onze rapporten en vorderingen voor ons vertrek enz.

We hebben onze kop op het spel gezet om zo vlug mogelijk in Engeland te komen, dit hadden we beter kunnen laten, want we hebben 7 weken in Spanje gezeten, voor we verder konden gaan.

11 jan. '44

We kregen permissie van de Spaanse Politie om naar Madrid te gaan en vertrokken om 15:00 uit Lerida.

12 jan. '44

Om 11:00 arriveerden we in Madrid, waar we afgehaald werden door iemand van het consulaat. Daar vertelden ze ons dat we nog wel 14 dagen zouden moeten wachten alvorens verder te gaan.

17 jan. '44

We werden op de Engelse Ambassade geroepen en daar vertelden ze ons dat zij voor onze doorreis zouden zorgen.

20 jan. '44

We werden met een auto van het Corps Diplomatiek naar Sevilla gebracht alwaar we 's avonds om 20:00 uur aankwamen. Daar werden we ondergebracht bij een Spaanse familie in afwachting op een doorreis naar Gibraltar.

22 jan. '44

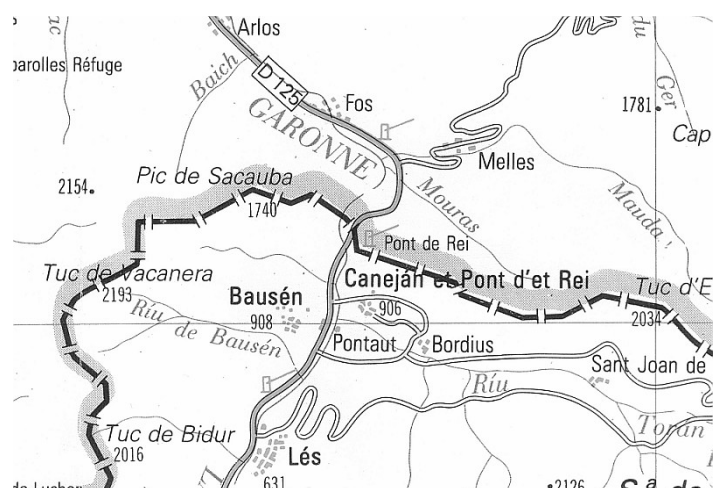
We werden 's avonds om ca 7 uur naar de Eng. Consul gebracht waar vandaan we een uur later vertrokken per taxi naar een Eng. Schip dat op de rivier lag. We moesten al onze bagage in de steek laten en werden stiekem aan boord gesmokkeld.

23 jan. '44

's Morgens om 4 uur werden we in een stoomketel verstopt want het schip zou voor vertrek door de Spaanse politie onderzocht worden. Om 3 uur gingen we onder stoom en konden we eindelijk uit die vervloekte ketel komen. We waren roetzwart. Diezelfde avond kwamen we voor anker bij de monding van de rivier, we moesten daar sailing orders afwachten.

En hier eindigt het dagboekje na drie regels op een nieuwe bladzijde.

Hier een kaartje met de plaats waar hij de grens gepasseerd is

⁴ Catalaans, dit is Vielha in het Spaans.

⁵ Dit is Esterri d' neu

⁶ Onderstropping door Pieter Dourlein